የሰበር መ/ቁ. 16839

ሰኔ 8 ቀን 1997 ዓ.ም

ዳኞች፡- ፍስሐ ወርቅነህ

ዓብዱልቃድር መሐመድ

ተገኔ ጌታነህ

ደስታ ገብሩ

አሰግድ ጋሻው

አመልካች፡- ወ/ሪት ሦሎሜ ደምሰው ጠበቃው ቀረበ

ተጠሪዎች፡- 1. ወ/ት አበባ ደምሠው

2. ወ/ሪት ነገደፀሐይ ደምሠው

3. ወ/ሮ እጅጋየሁ ደምሰው

4. አቶ ልዑልሰገድ ደምሰው

ጠበቃቸው ቀርቧል።

ው ሣ ኔ

ለዚህ የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ጉዳይ የተጀመረው በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ነው።

በፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት የአሁን አመልካች ወላጅ አባቴ አቶ ደምሰው በየነ ነሐሴ 21/1987 ባደረጉት ኑዛዜ ተጠቃሚ ስላደረጉኝ የኑዛዜ ወራሽነቴን እንዲሁም ያለኑዛዜ ወራሽነቴ ተረጋግጦ ማስረጃ ይሰጠኝ በማለት ታመለክታለች።

የአሁን ተጠሪዎችም በተቀዋሚነት ቀርበው ሟች አቶ ደምሰው በየነ አደረጉት የተባለው ኑዛዜ በየገፁ አልተፈረመበትም በአራት ምሥክሮች ፊት ያልተደረገና ኑዛዜውም በተናዛ[illegible] ንብረት ባልሆነው ቤት ላይ የተደረገ ስለሆነ ፈራሽ ነው በማለት ተከራክረዋል።

በሌላ በኩል አመልካቾቹ የተጠቀሰው ኑዛዜ ፈራሽ ይሁን በማለት በመ/ቁጥር 523/92 አቤቱታ በማቅረባቸው የአሁን አመልካች ደግሞ በተቀዋሚነት ቀርባ ኑዛዜው ሊፈርስ አይገባም በማለት የተከራከረች በመሆኑ የሥር ፍ/ቤት ሁለቱንም መዛግብት አጣምሮ ከመረመረ በኋላ የአሁን አመልካች በፍ/ሕ/ቁጥር 842/1/ መሠረት የሟች አባቷ

የአቶ ደምሰው በየነ ሕጋዊ ወራሽ ናት ፤ ኑዛዜው ፈራሽ ነው ? አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በተመለከተ ኑዛዜው የተደረገው በተናዛዡ ጽሁፍ መሆኑንና ኑዛዜውም በምሥክሮች ፊት መደረጉን ስለሚያመለክት ኑዛዜው በፍ/ሕ/ቁጥር 880 እንደተመለከተው ግልጽ ኑዛዜ ነው፡፡ ነገር ግን ከአራት ምሥክሮች ውስጥ በኑዛዜው ላይ ፊርማቸውን ያኖሩት ሁለት ምሥክሮች ብቻ ስለሆኑ በወ/ሕግ ቁጥር 881/2/ እንደተመለከተው በአራት ምሥክሮች ኑዛዜው መደረጉና ለአራቱም ምሥክሮች የተነበበላቸው መሆኑን ስለማያስረዳ ኑዛዜው ፈራሽ ነው ፤ ኑዛዜው ሕጉ የሚያዘውን ፎርማሊቲ ባለሟሟላቱ ፈራሽ ነው ስለተባለ ተጠሪዎች ያቀረቡትን ሁለተኛ የመቃወሚያ ነጥብ መመርመር አያስፈልግም በማለት በሥ/ፋ/መ/ቁ.42/92 በ28.6.93 በዋለው ችሎት ውሣኔ ሰጥቷል፡፡

የአሁን አመልካችም በዚህ ውሣኔ ቅር ተሠኝታ ይግባኝ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በማቅረቧ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በኮ/ቁ/3550 ታህሣሥ 9/1996 ዓ.ም በዋለው ችሎት ሟች ነሐሴ 21/1987 ያደረጉት ኑዛዜ በእራሣቸው ጽሑፍ የተፃፈ ስለመሆኑ በመልስ ሰጭዎች በኩል የታመነ ነው ኑዛዜውም ይህንኑ ስለሚያመለክት ኑዛዜው በተናዛዡ ጽሁፍ የሚደረግ ኑዛዜ ነው በኑዛዜው ላይ እማኞች እንዲኖሩ መደረጉ ኑዛዜውን የግድ በግልጽ የሚደረግ ኑዛዜ አያስ□ውም ኑዛዜው በተናዛ□ የእጅ ጽሁፍ የሚደረግ ኑዛዜ ሊያሟላ የሚገባውን ፎርማሊቲ ያሟላ ነው በማለት የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤትን ውሣኔ በከፊል በመሻር አመልካቿ የአቶ ደምሰው በየነ የኑዛዜ ወራሽ ናት በማለት ውሣኔ ሰጥቷል፡፡

የአሁን ተጠሪዎችም በበኩላቸው በዚህ ውሣኔ ቅር ተሰኝተው ለፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት የይግባኝ ቅሬታ በማቅረባቸው ፍ/ቤቱ ኑዛዜው ግልጽ ኑዛዜ ነው ፤ በፍ/ሕ/ቁጥር 881 የተመለከተውን ፎርማሊቲ አያሟላምና ፈራሽ ነው በማለት የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤትን ውሣኔ በመሻር የፌ/መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤትን ውሣኔ አጽንቶታል፡፡

ይህ የሠበር አቤቱታም የቀረበው የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ሥህተት አለበት በማለት ሲሆን አመልካች በጠበቃዋ አማካይነት ነሐሴ 5/1996 ዓ.ም ጽፋ ያቀረበችው አቤቱታ ፍሬ ቃል ኑዛዜው በተናዛዡ ጽሁፍ በሚደረግ ኑዛዜ ዓይነት መሆኑን ተናዛዡ በኑዛዜያቸው ውስጥ በግልጽ በገዛ ብዕሬ ጽፌ የኑዛዜ ቃል አድርጌአለሁ በማለት

ገልፀዋል፣ ተጠሪዎች የአባታችን ጽሑፍ አይደለም ወይም ኑዛዜው በተናዛዡ ጽሑፍ የሚደረገውን ፎርማሊቲ አያሟላም አላሉም ፣ በኑዛዜው ላይ እማኞች ፈርመው መገ ታቸው ኑዛዜውን ፈራሽ አያደርገውም።

በተናዛዡ የሚደረግ ኑዛዜ በግልጽ ለሚደረግ ኑዛዜ የሚለየው በምሥክሮች መኖርና አለመኖር ብቻ ሳይሆን የኑዛዜ ዓይነት የራሱ መለያ ማለትም በየወረቀቶቹ ላይ የተናዛዡ ፊርማ፣ ቀን መኖርና የመሣሠሉት ስላሉት የእማኞች ፊርማ እስካለ የግድ ግልጽ ኑዛዜ ይሆናል የሚለው ሎጂካል አይደለም ፣ በሌላ በኩል የኑዛዜውን ዓይነት የመምረጥ መብትም የተናዛዡ ስለሆነ የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ኑዛዜው ግልጽ ኑዛዜ ነው በማለት የሰጠው ትርጉም ሕግን መሠረት ያላደረገ ነውን ውሣኔው መሠረታዊ የሕግ ሥህተት ስላለበት ተሽሮ የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ውሣኔ እንዲፀና ተጠሪዎችም ወጭዬን ይተኩልኝ የሚል ነው።

የማመልከቻው ኮፒ ለተጠሪዎች ደርሷቸው ታህሣሥ 8/1997 በተፃፈ መልስ የአመልካች አቤቱታ በየጊዜው የሚቀያየር ነው ፣ጭብጡ ኑዛዜው ግልጽ ኑዛዜ ነው ? ወይስ በእጅ ጽሑፍ የተሠጠ ኑዛዜ ? የሚል ሆኖ አመልካች በየትኛው አቋም ላይ እንደሚከራከሩ እስከአሁን ስላልተለየ ይህ ባልተለየበት ሁኔታ መሠረታዊ የሕግ ስህተት አለ ለማለት አይቻልም ኑዛዜው በፍ/ሕ.ቁጥር 881(1-3) መሠረት ግልጽ ኑዛዜ መሆኑን ራሱ ያስረዳ ነገር ግን ሕጉ የሚጠይቀውን ፎርማሊቲ ስለማያሟላ መፍረስ አለበት - ኑዛዜው በተናዛ ጽሑፍ ተዘጋጅቶ በምሥክር ፊት ከተደረገ ኑዛዜው ግልጽ ኑዛዜ መሆኑን ሕጉ በማያሻማ ሁኔታ ያመለክታል። ኑዛዜው በሁለት እማኞች ፊት መፈፀሙን ተናዛዡ ያልጠቀሷቸው ሌሎች ሁለት ሠዎች በሰነዱ ላይ ፈርመው የተገ ቢሆንም እነዚህ ሠዎች ለምን ? የት ? መቼ? እንደፈረሙ አልተገለፀም። ይህም በሕጉ የተጠየቀው ፎርማሊቲ እንደተሟላ ለማስመሠል የቀረበ ነው በተጨማሪ ኑዛዜው በሌላ ሰው ሀብት ላይ የተደረገ ነው ፤ ከሕጋዊ ጋብቻ የተገ ልጆችን ያለአግባብ የመውረስ መብታቸውን የነፈገ ኑዛዜው ብለን ተከራክረናል። ይሁንና የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤትን የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤቶች ኑዛዜው ግልጽ ኑዛዜ ነው ፎርማሊቲውን ስለማያሟላ ፈራሽ ነው በማለት የሠጡት ውሣኔ የሚነቀፍ ስላልሆነ ሊፀና ይገባዋል ፣ ከዚህ በተጨማሪ በሥር ፍ/ቤት ያነሣናቸው ማለትም

ኑዛዜው ያለአግባብ ከውርስ ነቅሎናል ፣ እንዲሁም ሌሎች ኑዛዜውን ፈራሽ የሚያደርጉ ነጥቦቻችን ታይተው ውሣኔ ይሰጥልን በማለት የተከራከሩ ሲሆን ፤ አመልካችም ታህሣሥ 28/97 ጽፉ ያቀረባችው የመልስ መልስ አቤቱታዋን የሚያጠናክር በመሆኑ በድጋሚ መመዝገብ አላስፈለገም።

በዚህ መዝገብ የቀረበው ክርክር ከፍ ብሎ በዝርዝር እንደተመለከተው ሲሆን በኛ በኩል የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤትና የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሟች አቶ ደምሠው በየነ ነሐሴ 21/1997 አደረጉት የተባለው ኑዛዜ ግልጽ ኑዛዜ ሆኖ ሕጉ የሚጠይቀውን ፎርማሊቲ አይሟላምና ፈራሽ ነው በማለት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት አለበት ? የለበትም? የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ኑዛዜው በተናዛዡ ጽሁፍ የሚደረግ ኑዛዜ ነው በማለት የሰጠውን ውሣኔ የፌ/ጠ/ፍ/ቤት መሻሩ በአግባቡ ነው ? አይደለም ? ተጠሪዎች ኑዛዜው ከውርስ ነቅሎናል ተናዛዡ የራሱ ባልሆነ ንብረት ላይ ተናዟል ብለን ያቀረብነው መቃወሚያ ይታይልን በማለት ያቀረቡት ክርክር ተቀባይነት ያለው ስለመሆን አለመሆኑ ከግራ ቀ[illegible] ክርክርና አግባብ ካላቸው ሕጐች ጋር በማገናዘብ መርምረናል።

የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤትና የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤቶች ሟች አቶ ደምሠው በየነ ነሐሴ 21/87 ያደረጉት ኑዛዜ ፈራሽ ነው ለማለት የሰጡት ምክንያት ምንም እንኳ ሟች እየፃፉ ኑዛዜ ማድረጋቸው ቢገለጽም በግልጽ የሚደረግ ኑዛዜ በተናዛዡ ወይም በሌላ ሰው ሊፃፍ እንደሚችል የፍ/ሕግ ቁጥር 882 የሚደነግግ በመሆኑ ፤

በተናዛዡ ጽሑፍ የሚደረግ ኑዛዜ እና በግልጽ የሚደረግ ኑዛዜ ዋና መለያቸው በምስክሮች ፊት ኑዛዜ ማድረግና አለማድረግ ስለሆነ ፤ ግልጽ ኑዛዜ ግልጽ የሚባለውም በምስክሮች ፊት ስለሚደረግ በመሆኑ ፤ክርክር የተነሣበት ኑዛዜም በምሥክሮች ፊት የተደረገ ስለሆነ ኑዛዜው ግልጽ ኑዛዜ ነው ።

ሆኖም በፍ/ሕግ ቁጥር 881 እንደተገለፀው በአራት ምሥክሮች ፊት ተነብቦ ወዲያውኑ የተፈረመበት መሆኑን ኑዛዜው ስለማያስረዳ ፎርማሊቲውን አያሟላም ፤ ኑዛዜው በሁለት ምሥክሮች ፊት የተፈረመ ከሆነም ከምሥክሮቹ አንዱ ዳኛ ወይም

ኑዛዜውን የሚያስፈጽመው ሥልጣን የተሰጣቸው አግባብ ያለው ባለሥልጣን መሆን እንዳለበት በፍ/ሕግ ቁጥር 882 የተደነገገ ሲሆን በዚህ መሠረት የተደረገ ኑዛዜ አይደለምና ፈራሽ ነው በማለት ነው፡፡

በመሠረቱ ሟች አቶ ደምሰው በየነ ነሐሴ 21/1997 ያደረጉት ኑዛዜ እራሣቸው እየፃፉ ኑዛዜ ማድረጋቸው አልተካደም በፍ/ሕግ ቁጥር 884 በተናዛዡ ጽሑፍ የሚደረግ ኑዛዜ በተናዛዡ ሙሉ ለሙሉ መፃፍ እንዳለበት ፣ ኑዛዜ መሆኑ በግልጽ መመልከት ያለበት መሆኑ፣ እና ኑዛዜ የተደረገባቸው ወረቀቶች እያንዳንዳቸው ተናዛዡ ሊፈርምባቸው እንደሚገባ ፤ ነገር ግን እነዚህ ፎርማሊቲዎች ካልተሟሉ ኑዛዜው ፈራሽ እንደሚሆን በግልጽ ይደነግጋል፡፡

ይሁንና በተናዛዡ ጽሑፍ በሚደረግ ኑዛዜ ላይ ሕጉ የሚጠይቀው ፎርማሊቲ ከተሟላ በኋላ ሌላ ተጨማሪ ነገር ተደርጉበት ቢገኝ ማለትም ኑዛዜው በምሥክሮች ፊት ተደርጉ ምሥክሮች ፈርመውበት ቢገኝ ኑዛዜው ፈራሽ ይሆናል ወይም በግልጽ እንደተደረገ ኑዛዜ ይቆጠራል አይልም ከዚህም በላይ ደግሞ በተናዞዡ ጽሑፍ የሚደረግ ኑዛዜ ምሥክሮች በሌሉበት ተናዛዡ ለብቻው ኑዛዜ እንዲያደርግ ሕግ ግዴታ አልጣለበትም፡፡ ተናዛዡ በሕጉ የተመለከተውን ድንጋጌ እስካልተቃረነ ድረስ በፍ/ሕግ ቁጥር 857/1/ እንደተመለከተው ኑዛዜ የሟቹ ጥብቅ የሆነ ሥራ በመሆኑ የፈለገውን የኑዛዜም ዓይነት መርጦ መናዘዝ መብቱ ነው፡፡ በዚህ መዝገብ አከራካሪ የሆነው አቶ ደምሰው በየነ ነሐሴ 21/1987 ዓ.ም ያደረጉት ኑዛዜ በፍ/ሕግ ቁጥር 884 በተናዛዡ ጽሁፍ የሚደረግ ኑዛዜን ፎርም ማሟላቱ እስካላከራከረ ድረስ ሕጋዊ ነው የማይባልበት አንዳችም ምክንያት የለም፡፡

እዚህ ላይ የአሁን ተጠሪዎች በሥር ፍ/ቤት የኑዛዜውን ፎርም አስመልክተን ካነሣነው መቃወሚያ በተጨማሪ ኑዛዜው ከውርስ ነቅሎናል ፣ ኑዛዜ የተደረገው በሌላ ሰው ሀብት ላይ ነው ብለን ስለተከራከርን ይህም አብሮ ይታይልን ለሚሉት ፣ ኑዛዜው ከውርስ ነቅሎናል ብለው በፌ/መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ስለመከራከራቸው የሥር መዝገቡ ግልባጭ ስለማያስረዳ በዚህ ደረጃ አዲስ ክርክር ለማቅረብ አይችሉም ፤ ኑዛዜ የተደረገው በሌላ ሰው ሀብት ላይ ነው ለሚሉትም የፌ/መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ይህን መቃወሚያ መመርመር

አያስፈልገኝም ብሎ ኑዛዜው ፈራሽ ነው ሲል የወሰነ ቢሆንም የአሁን አመልካች ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ባቀረበች ጊዜ የሥነ ሥርዓት ሕጉን ተከትለው መስቀለኛ ይግባኝ በማቅረብ ውሣኔው እንዲታረምላቸው ሊጠይቁ ሲገባ ይህን መብታቸውን አልፈው አመልካቿ ባቀረበችው የሰበር አቤቱታ የነርሱም ቅሬታ አብሮ እንዲታይ ያቀረቡትን ጥያቄ የምንቀበለው አይደለም፡፡

ስለሆነም የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤትም ሆነ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት አቶ ደምሰው በየነ ነሐሴ 21/1987 ያደረጉት ኑዛዜ በተናዛዡ ጽሑፍ የሚደረግ ኑዛዜ ሆኖ ሕጉ የሚጠይቀውን ፎርማሊቲ አሟልቶ እያለ ነገር ግን ምሥክሮቹ በኑዛዜው ላይ ፊርማ ማድረጋቸው መሠረት በማድረግ ብቻ ኑዛዜው ግልጽ ኑዛዜ ሆኖ ሕጉ የሚጠይቀውን ፎርም አላሟላምና ፈራሽ ነው በማለት የሰጡት የውሣኔ ክፍል መሠረታዊ የሕግ ሥህተት ስላለበት ውሣኔዎቹን ሽረን አመልካቿ የሟች የአቶ ደምሠው በየነ የኑዛዜ ወራሽ ናት በማለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የሰጠውን ውሣኔ አጽንተናል፡፡

ግራ ቀ[illegible] ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ፡፡

መዝገቡ ተዘግቷል ለመ/ቤት ይመለስ፡፡

ት እ ዛ ዝ ፣

የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ኑዛዜው ፈራሽ ነው በማለት የሰጠው የውሣኔ ክፍል ብቻ መሻሩ እንዲታወቅ የዚህ ውሣኔ ግልባጭ ይድረሰው፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

ተ.ወ